

Beleidsnotitie burgerschap

Groeidocument schooljaar 24-25

Versie november 2024

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING.....	3
WETTELIJK KADER.....	4
LEESWIJZER	4
VISIE	5
UITVOERING	7
INTRACURRICULAIR.....	8
EXTRACURRICULAIR	10
HERSTELOPDRACHT.....	13
KWALITEITSZORG.....	13
ONTWIKKELING	15
ORGANISATIE	16
<i>Vergoeding.....</i>	<i>16</i>
<i>Financiering.....</i>	<i>16</i>
EVALUATIE	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
BIJLAGE I: DOORLOPENDE LEERLIJN HAVO	20
BIJLAGE II: DOORLOPENDE LEERLIJN VWO.....	24
BIJLAGE III: PASSAGE UIT STATUUT VAN DE LEERLINGENRAAD.....	34
BIJLAGE IV: TALENTKLASSEN OP HET OVC	35
BIJLAGE V: PROCESAGENDA ONTWIKKELING BURGERSCHAP 2023-2024	36
BIJLAGE VI: UPDATE BELEID BURGERSCHAP NOVEMBER 2024	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
BIJLAGE VII: PROCESAGENDA SCHOOLJAAR 2024-2025	37

INLEIDING

Almere, december 2023

Een belangrijk doel van ons onderwijs is om onze leerlingen in staat te stellen zich te ontwikkelen tot zelfstandige, kritische, democratische (wereld)burgers.

Ons curriculum is gericht op de flexibele, duurzame en internationaal gerichte burger van de toekomst. Dat is niet iets wat wij zo maar roepen. Onze maatschappij verandert snel. Het wordt steeds vanzelfsprekender dat je tijdens je studie, op je werk en in het dagelijks leven te maken krijgt met mensen uit andere landen en met uiteenlopende culturen. Wij vinden het belangrijk om onze leerlingen goed voor te bereiden op het leven in een wereld waarin internationale contacten heel normaal zijn, een wereld waarin zij zullen (samen) leven, (samen) leren en (samen) werken. Hoe meer je van de wereld om je heen weet en hoe beter je verschillende talen beheerst, hoe makkelijker het is om in die wereld te leven, te studeren en te werken. Daarom is het belangrijk dat leerlingen binnen het curriculum in aanraking komen met burgerschap en buiten het curriculum kunnen deelnemen aan verschillende projecten, uitwisselingen en virtuele contacten kunnen onderhouden.

Het OVC is één van de weinige geaccrediteerde UNESCO-scholen in Nederland. Binnen het Global Citizen Network, waar wij ook bij zijn aangesloten, wordt de noodzaak om het leren in een internationale context en wereldburgerschap breed gedeeld.

In dit beleidsplan wordt de visie van het Oostvaarders College ten aanzien van burgerschap weergegeven. In heldere punten is uiteengezet wat we willen, welke ambities en speerpunten we hebben en hoe we dit gaan realiseren of al gerealiseerd hebben.

Dit document is een groeidocument, gestart in schooljaar 2023-2024. Voor het vervolg is er een evaluatieparagraaf toegevoegd. Tevens is een nieuwe procesagenda opgesteld die in bijlage van deze notitie is opgenomen.

Sven Pieneman

coördinator burgerschap/Internationalisering, Cultuur en Activiteiten

WETTELIJK KADER

In aanvulling op de wettelijke verplichting m.b.t. burgerschapsonderwijs, heeft de overkoepelende scholengemeenschap (ASG), waar het OVC onderdeel van uitmaakt, de verplichtingen t.a.v. bovenstaande verder ingevuld.

Scholen zijn verplicht om:

- Een visie te ontwikkelen en uit te werken rond burgerschapsonderwijs;
- De opbrengsten te evalueren;
- Verantwoording daarover af te leggen in schoolplan en schoolgids.

Actief burgerschap en cohesie:

Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:

- Het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school;
- Het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving en;
- Het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.

LEESWIJZER

Het OVC beschouwt bovenstaande wettelijke invulling als leidraad voor het (verder) vormgeven van burgerschapsonderwijs en internationalisering, onderscheid makende in intracurriculaire (geïntegreerd in het onderwijs) en extracurriculaire (in de vorm van optionele activiteiten) zaken.

Allereerst zal in dit document de visie (waarom?) van het OVC beschreven worden. Hierna zal de (praktische) invulling (hoe?) beschreven worden, waarna tot slot de activiteiten worden gekoppeld aan een doorlopende leerlijn.

Het is belangrijk dat jongeren leren om hun weg te vinden in de wereld. Wereldburgerschap, vrede en mensenrechten en duurzaamheid zijn thema's waarbinnen een UNESCO-school, zoals het Oostvaarders College aandacht aan wordt besteed.

Internationale kennis en vaardigheden, kennis en begrip van andere talen en culturen en de vaardigheid om samen te werken met mensen van andere culturen zijn onmisbaar voor een goede voorbereiding op een steeds meer globaliserende arbeidsmarkt.¹

In ons onderwijs is internationalisering het proces waarin de internationale en interculturele dimensie wordt geïntegreerd in ons onderwijs. Expliciet wordt gestuurd op het bereiken van interculturele competenties met als doel de leerlingen voor te bereiden op een steeds internationaler wordend vervolgonderwijs, arbeidsmarkt en samenleving. Het geeft iedere leerling de kans om zich internationaal te oriënteren en persoonlijke *interculturele competenties* te ontwikkelen. De leerling wordt in staat gesteld om effectief en gepast te communiceren in een interculturele situatie gebaseerd op interculturele kennis, vaardigheden en gewoonten.²

Naast kennis en vaardigheden die voorbereiden op het vervolgonderwijs en beroep zijn *sociale en maatschappelijke competenties* van groot belang.³ Die competenties zijn onmisbaar voor het voortbestaan van onze democratische samenleving. Om vreedzaam te kunnen samenleven is het nodig dat mensen democratische waarden erkennen en onderschrijven en aan het gezamenlijke belang willen bijdragen. De ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties die daarvoor nodig zijn, draagt daaraan bij.

De VO-raad heeft al eerder aangegeven dat internationalisering een integraal onderdeel van het onderwijs hoort te zijn.⁴ Het Oostvaarders College zet zich ervoor in dat alle leerlingen *internationaal competent* en *maatschappelijk bewust* worden.

Onderwijs draagt niet alleen bij aan kwalificatie en socialisatie, maar heeft ook gevolgen voor de persoonsvorming⁵. Leerlingen verwerven hiermee competenties die hen succesvol maken in het vervolgonderwijs (*kwalificatie, toekomstgericht*). Leerlingen raken vertrouwd met onze maatschappij en de waarden waaraan wij hechten: democratisch (wereld)burgerschap, verantwoordelijkheid nemen, over grenzen durven kijken (*socialisatie*). Leerlingen leren zichzelf kennen en vormen hun identiteit, zij ontwikkelen hun talenten en affiniteiten, tonen durf en initiatief en zijn in staat tot zelfreflectie (*persoonsvorming*).

Om dit te bewerkstelligen moet geïnvesteerd worden in de (internationale) bagage van docenten, in de ontwikkeling en verspreiding van geschikte lesmaterialen en moeten financiële middelen worden vrijgemaakt. De reeds plaatsvindende activiteiten geven voldoende aanleiding om te stellen dat hieraan voldaan wordt. Er is echter altijd ruimte voor verbetering, waarvoor een procesagenda is opgesteld (bijlage V).

¹ VO-raad, 2014

² Maaskant, 2014

³ Dijkstra, 2012; Van de Werfhorst, Elffers & Karsten, 2015; Ten Dam, Dijkstra, & Janmaat, 2016.

⁴ Onderwijsraad, 2005

⁵ Biesta, 2012.

We werken met leerlingen aan (wereld)burgerschap; in sociaal en cultureel opzicht zich meer bewust laten worden van hun identiteit. Hierbij hoort het leren respecteren van de beginselen van democratie en sociale rechtvaardigheid en het waarderen van andere beschavingen en identiteiten.

Niet-limitatieve uitgangspunten zijn hierbij:

- De school de school bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze;
- Leerlingen moeten kunnen kennismaken (digitaal of fysiek) met andere culturen;
- Burgerschapsonderwijs is gericht op het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat (vrijheid, gelijkheid en solidariteit);
- Leerlingen worden voorbereid op een internationaal georiënteerde arbeidsmarkt in een pluriforme samenleving.
- Leerlingen moeten hun communicatieve- en taalvaardigheden bevorderen door het functioneel maken van de moderne vreemde talen.
- Leerlingen moeten actief kunnen participeren binnen het schoolsysteem en daar invloed op kunnen uitoefenen.

Doelstellingen op **leerlingniveau**:

De leerling:

- krijgt meer begrip voor andere culturen.
- staat open voor mensen met andere culturen.
- treedt mensen met een andere cultuur tegemoet met een nieuwsgierige, onderzoekende houding.
- heeft geen vooroordelen of oordelen tegen mensen.
- kan reflecteren op eigen gedrag en op eigen cultuur ten opzichte van andere culturen.
- voelt zich een Europees burger.
- beseft dat de wereld groter is dan de gemeente Almere.

Doelstellingen op **schoolniveau**:

- Het bevoegd gezag draagt zorg voor een cultuur, waarin alle bij het aanbieden van onderwijs betrokken personen in hun uitingen handelen in overeenstemming met de hierboven genoemde waarden en creëert een omgeving, waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met deze waarden;
- De school wil zich met internationalisering en burgerschap profileren naar de omgeving.
- De school wil zich kunnen ontwikkelen door projecten in het buitenland, wat een stimulans kan zijn om de reflecteren over onderwijs, onderwijsontwikkelingen en de organisatie.
- De school is en blijft geaccrediteerd bij één of meer organisaties die zich inzetten op de verbetering van burgerschapsonderwijs (UNESCO) en internationalisering (NUFFIC).
- De school wil zo veel mogelijk leerlingen, ongeacht niveau of achtergrond, betrekken bij projecten inzake burgerschap/internationalisering.

UITVOERING

Het OVC is van mening dat de UNESCO-pijler '*learning by doing*' de kernboodschap is van de meest effectieve manier om burgerschapsonderwijs aan te bieden.

De genoemde doelen worden nagestreefd door de leerlingen competenties/vaardigheden aan te leren, gestoeld op een drietal pijlers:

- A. Kritisch en maatschappelijk denken**
- B. Democratie, basiswaarden en democratisch handelen**
- C. Diversiteit: om kunnen gaan met verschillen en conflict.**

Bij de drie pijlers hoort een doorlopende leerlijn met concrete doelstellingen, die te vinden is in de bijlage I en II. De pijlers worden zowel intracurriculair als extracurriculair vormgegeven. Per 'stroming' zal hieronder kort de inhoud van de pijlers worden beschreven.

INTRACURRICULAIR

PIJLER A: KRITISCH EN MAATSCHAPPELIJK DENKEN

Het is het fundament van de vorming van een burger: het ontwikkelen van een kritische en maatschappelijk bewuste blik op de samenleving. Het kunnen formuleren van een mening, het verwoorden van argumenten en het inlevingsvermogen in anderen zijn hierbij de kernpunten.

Een selectie uit intracurriculaire aandacht hieraan, luidt (de uitgebreide versie treft men in de bijlage I en II):

- Bij het vak Nederlands wordt aandacht besteed aan het onderscheiden van meningen en standpunten, het formuleren van argumenten en het hierover in debat/discussie gaan. In de bovenbouw is dit verdisconteerd in het PTA.
- Binnen het mentoraat wordt aandacht besteed aan normen en waarden en het meenemen van (politieke) actualiteit bij het innemen van een standpunt. Er wordt gewerkt aan een mentoraatprogramma met kant-en-klare handreikingen voor mentoren.
- Bij het vak geschiedenis wordt aandacht besteed aan objectiviteit en subjectiviteit. Ook is er aandacht voor politiek-maatschappelijke vraagstukken (door de jaren heen).

PIJLER B: DEMOCRATIE, BASISWAARDEN EN DEMOCRATISCH HANDELEN

Het OVC is een school met leerlingen met zeer diverse achtergronden. Kennis over de Nederlandse democratie en rechtsstaat is dan niet altijd een vanzelfsprekendheid.

Een selectie uit intracurriculaire aandacht hieraan, luidt (de uitgebreide versie treft men in de bijlage I en II):

- Bij het vak geschiedenis wordt aandacht besteed aan de parlementaire democratie, waarbij eveneens een link wordt gelegd met de ontwikkeling en de verschillende verschijningsvormen van het staatsbestel.
- Bij het vak maatschappijleer wordt aandacht besteed aan de inrichting van de democratie en rechtsstaat, grondrechten en de politiek.
- Binnen het mentoraat wordt (wetende dat leerlingen gedurende hun schoolcarrière minstens één keer verkiezingen meemaken) aandacht besteed aan de werking van verkiezingen, politieke partijen en het innemen van een standpunt hierin.

PIJLER C: DIVERSITEIT: OM KUNNEN GAAN MET VERSCHILLEN EN CONFLICT

De verharding van de samenleving is iets wat volgens het OVC enkel opgelost kan worden door leerlingen zo vroeg mogelijk bewust te maken van verschillen en overeenkomsten tussen hen en anderen, om (middels dialoog) tot een gevoel van saamhorigheid, tolerantie en acceptatie te komen.

Een selectie uit intracurriculaire aandacht hieraan, luidt (de uitgebreide versie treft men in de bijlage I en II):

- Binnen het mentoraat wordt aandacht besteed aan de achtergronden van leerlingen in de zin van identiteit. Het gaat hierbij om religieuze, etnische, fysieke, cognitieve en seksuele diversiteit.
- Bij de moderne vreemde talen wordt aandacht besteed aan gewoontes/tradities in andere landen om tot een besef te komen van culturele diversiteit.
- In leerjaar 4 (HAVO) en 5 (VWO) krijgen alle leerlingen de kans om deel te nemen aan een onderwijskundige reis naar het buitenland, de 'werkweken'. Het doel is om leerlingen bewust te maken van andere culturen alsook hun algemene (burgerschappelijke) ontwikkeling.
- In de gehele onderbouw biedt het OVC vier 'talentklassen' aan, te weten 'sport', 'science', 'kunst', 'Cambridge' en 'IAM' (Informatie, Actualiteit en Maatschappij). Stuk voor stuk bieden deze talentklassen ruimte voor persoonlijke ontwikkeling van leerlingen op het gebied van bewustzijn van de wereld om hen heen. Meer informatie hierover is te vinden in bijlage IV.
- Het OVC biedt een gymnasiumopleiding aan. Het gymnasium is een opleiding waarin - naast taal - cultuur, debat en filosofie een belangrijke rol spelen binnen het curriculum. Leerlingen krijgen een brede kennis aangeboden van de antieke cultuur, waarbij de nadruk ligt op het leggen van een relatie met onze huidige maatschappij.

EXTRACURRICULAIR

Het organiseren van extracurriculaire activiteiten *an sich* is al een uitdaging, laat staan het trekken van leerlingen die vrijwillig willen deelnemen. Het OVC lijkt hier een oplossing in gevonden te hebben door veel van de activiteiten niet *top-down* te organiseren, maar *bottom-up* of d.m.v. co-creatie. Op die manier krijgt men een leerlingenraad die zeer actief is, onderlinge leerlingwerving bij activiteiten en een grote dosis aan enthousiasme.

PIJLER A: KRITISCH EN MAATSCHAPPELIJK DENKEN

Het OVC is, zoals gezegd, één van de weinige scholen in Nederland met een UNESCO-accreditatie. Dat maakt dat de noodzaak tot het stimuleren van onze leerlingen tot het aannemen van een kritische houding, des te fundamenteler is aan ons onderwijs.

De extracurriculaire activiteiten die aangeboden worden, zijn:

LEERLINGENRAAD

Op het Oostvaarders College hebben we een actieve en betrokken Leerlingenraad. Het streven is om uit ieder leerjaar van de diverse afdelingen leerlingen te hebben.

De leerlingenraad komt op voor de belangen van de leerlingen op onze school. Een taak van de leden van de leerlingenraad is bijvoorbeeld het bijwonen van vergaderingen op school en het meedenken over allerlei zaken die onze school nog beter kunnen maken. De leerlingenraad vergadert circa acht keer per jaar. Belangstellenden zijn welkom. Daarnaast heeft de Leerlingenraad ongeveer vijf keer per jaar werkoverleg met de rector. De rechten en plichten van leerlingen en medewerkers worden vastgelegd in een leerlingenstatuut. Ook organiseren ze ieder jaar een pizzapanel. Dan gaat de leerlingenraad in gesprek met andere leerlingen van school en sluiten de bijeenkomst af met een pizza. Verder is er jaarlijks een leerlingenplatform dat gevormd wordt door de leerlingenraden van alle middelbare scholen van de Almeerse Scholen Groep.

Om de deskundigheid van de leden te bevorderen vindt er minstens elk jaar een scholing plaats onder leiding van het LAKS. Hier leert men over medezeggenschap en hoe je serieus je stem kunt laten horen om invloed te krijgen op het schoolbeleid. Zo was een aantal van onze leerlingen betrokken bij LAKS, Landelijk Actie Komitee Scholieren en in het nieuws op tv te zien. Ook spelen ze een rol bij inspectiebezoeken.

De leerlingenraad is herkenbaar binnen de school. Er hangen bijvoorbeeld posters van de leerlingenraad door de school. De leerlingenraad heeft ook een eigen ruimte, lokaal 151 en een statuut (zie bijlage III).

OP WEG NAAR HET LAGERHUIS

Argumenteren en het staven daarvan is een onmisbaar onderdeel geworden van een samenleving waarin de meningen steeds verder uiteenlopen. Het OVC doet daarom al sinds jaar en dag mee aan de landelijke debatwedstrijd 'Op Weg Naar Het Lagerhuis', waarin leerlingen in teamverband het debat aangaan tegen andere scholen over actuele stellingen. Ze worden hiertoe intensief getraind door ervaringsdeskundigen op het gebied van de retorica. Deelname aan het debatteam staat open voor leerlingen uit de hele school.

PIJLER B: DEMOCRATIE, BASISWAARDEN EN DEMOCRATISCH HANDELEN

Het OVC probeert immer in te spelen op de actualiteit in dit kader. Aandacht voor de politiek, aandacht voor mondiale ontwikkelingen en de rol van de burger in de maatschappij, staan daarbij centraal.

De extracurriculaire activiteiten die aangeboden worden, zijn:

MODEL UNITED NATIONS

Burgerschap in de bovenbouw krijgt een andere vorm van aandacht dan in de onderbouw. Leerlingen zijn immers uitgegroeid tot meer autonome burgers, met een meer eigen mening. Deze wereldburgers in spe hebben een bredere kijk op de wereld en hebben een mening gevormd (of moeten dat) over politieke (mondiale) besluiten. Tijdens de vier tot vijf Model United Nations-conferenties waaraan het OVC deelneemt, kruipen leerlingen in de huid van volksvertegenwoordigers van over de hele wereld om met elkaar het debat aan te gaan over een onderwerp gekoppeld aan de *Sustainable Development Goals* (SDG's) van de Verenigde Naties.

Deelname aan de conferenties wordt bekostigd vanuit schoolbudget, waardoor het erg laagdrempelig is om deel te nemen.

Het OVC organiseert (geboren in de coronatijd) ieder jaar een eigen MUN(ESCO), gehouden in het Nederlands, waardoor we zo veel mogelijk leerlingen proberen te bereiken.

SCHADUWVERKIEZINGEN

Om leerlingen de werking van de democratie te leren, moet je ze laten meedoen (*learning by doing*). Het OVC organiseert daarom op kleinere (binnen het mentoraat) en op grotere schaal (schoolbreed) schaduwverkiezingen. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van november 2023 hebben ruim 500 leerlingen hun stem uitgebracht op een van de deelnemende partijen. De uitkomsten zijn met iedereen gedeeld en vormen de aanleiding tot (verdere) dialoog binnen het mentoraat.

PIJLER C: DIVERSITEIT: OM KUNNEN GAAN MET VERSCHILLEN EN CONFLICT

Het OVC heeft als uitgangspunt dat eenieder in staat gesteld zou moeten worden om vrijelijk te bewegen, een mening te uiten en te zijn wie hij is op welk gebied dan ook. Dat hoeft niet altijd binnen het curriculum te passen.

De extracurriculaire activiteiten die aangeboden worden, zijn:

ERASMUSPROJECTEN

Om de wereld om je heen en de bijbehorende culturen te leren kennen, acht het OVC het de beste manier om die wereld in te stappen en het zelf te bekijken. In dat kader neemt het OVC al een aantal jaren deel aan op Europees niveau gesubsidieerde projecten (uitwisselingen) via Erasmus+. Afgeronde projecten zoals 'Surfing our Roots' hadden als doel cultuurverschillen en de oorsprong daarvan zichtbaar te maken voor leerlingen. Er zitten momenteel twee projecten in de afrondende fase. Het OVC is voornemens zo snel mogelijk twee nieuwe projecten op te starten.

GSA

Het OVC heeft een actieve *Gender and Sexuality Alliance* (GSA), die zich inzet voor de een saamhorige school en respectvolle omgang op het gebied van (niet-limitatief) geaardheid en geslacht. De GSA bestaat uit enthousiaste leerlingen, die de sfeer en situatie monitoren, rapporteren en adviseren aan de schoolleiding. Het OVC heeft als steuntje in de rug in november 2022 een regenboogtrap onthuld in de school. De GSA heeft wat het OVC betreft een belangrijke rol in het licht van de constitutionele waarden als 'vrijheid' en 'gelijkheid'.

AFHANKELIJK VAN HET MOMENT

Het OVC wil responsief zijn naar de ontwikkelingen binnen de samenleving en de school. Zo zijn er in het afgelopen jaar gesprekken gevoerd over een gebedsruimte, is er een inzamelingsactie georganiseerd voor aardbevingslachtoffers en deinzen wij niet terug voor het faciliteren van een open dialoog op voor sommigen precare onderwerpen als mensenrechten en oorlog in de wereld.

HERSTELOPDRACHT

De onderwijsinspectie heeft het OVC een herstelopdracht gegeven op het gebied van burgerschapsonderwijs. Het beleid en de uitvoering hiervan is onvoldoende samenhangend. Gelukkig was dit al bekend, waardoor de feedback vanuit de inspectie slechts een aanvulling is gebleken op het reeds in gang gezette proces. De feedback van de onderwijsinspectie was als volgt:

Burgerschapsonderwijs onvoldoende samenhangend

Het burgerschapsonderwijs op het OVC is gericht op te behalen leerdoelen. De school neemt deel aan het netwerk van global citizen schools en is een gecertificeerde UNESCO-school. In het burgerschapsplan staan de uitgangspunten, activiteiten en leerdoelen rond burgerschap beschreven. Er is echter nog niet uitgewerkt hoe deze samenhangen, om tot een doorlopende leerlijn te komen. We geven de school opdracht om het burgerschapsonderwijs op dat punt te verbeteren.

Het OVC denkt, het wettelijk kader en de terugkoppeling van de inspectie beijkende, te zullen voldoen aan de gestelde eisen, door de ontwikkeling en vormgeving aan de hand van de beschreven plannen. De reeds geformuleerde leerdoelen zijn ondergebracht in drie heldere pijlers, die aansluiten bij de beschreven visie van de school. De pijlers zijn uitgewerkt op intracurriculair en extracurriculair gebied. Dit is samengebracht in een doorlopende leerlijn (te vinden in bijlage I en II) Ook is er een procesagenda opgesteld om tot een verbetering en verdere implementatie hiervan te komen (te vinden in bijlage V)

KWALITEITSZORG

Het OVC acht het van belang het proces en de voortgang wat betreft de ontwikkelingen van burgerschapsonderwijs met grote regelmaat te evalueren en controleren. Dat wordt gedaan middels de onderstaande punten:

Leerlingtevredenheidsonderzoek (LTO)

Ieder jaar wordt er een leerlingtevredenheidsonderzoek afgenomen op school. Dit onderzoek heeft als doel om te monitoren wat de ervaringen van leerlingen zijn ten aanzien van de sfeer, inrichting, setting en onderwijskundige invulling. Wij zullen dit jaar een aantal vragen opnemen in het kader van burgerschap, om niet alleen te onderzoeken in hoeverre burgerschap afdoende aan bod komt in het perspectief van docenten/mentoren, maar ook van de leerlingen.

Sectiejaarplan en bijbehorende gesprekken

Iedere sectie op het OVC heeft een sectiejaarplan. In dit jaarplan is sinds dit jaar een onderdeel opgenomen waarin secties hun visie op en invulling van burgerschap neerleggen. Dit kan en zal aanleiding zijn tot gesprekken met secties door de sectie-afdelingsleider teneinde deze visie en invulling te evalueren, evenals hoe dit zich verhoudt tot de in dit beleidsplan opgenomen doorlopende leerlijn.

Portfolio

Binnen de vele ontwikkelingen die lopen op onze school, is het OVC aan het onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om leerlingen gedurende hun onderbouw- en bovenbouwperiode een portfolio te laten bijhouden waarin zij verslagen, evaluaties en dergelijke in het kader van burgerschap vastleggen. De tweede stap daarbij zou zijn om het een en ander te verdisconteren in het PTA. Het doel is om in schooljaar 23-24 te komen tot een concreet uitvoeringsplan voor schooljaar 24-25 en dit schooljaar reeds te beginnen met pilots.

Jaarverslag en -evaluatie

De coördinator burgerschap is, samen met de vanuit de schoolleiding verantwoordelijke voor de portefeuille burgerschap/internationalisering, belast met het toezicht op het burgerschapsonderwijs op school. De bevindingen worden ieder jaar in een jaarverslag opgenomen, dat gedeeld wordt met het UNESCO-scholennetwerk waar wij deel van uitmaken. Het jaarverslag zal eveneens een voorlopige evaluatie geven van hetgeen in onderhavig beleidsplan is voorgenomen.

Structurele dialoog met MT/SL

De coördinator burgerschap communiceert actief met het management en de schoolleiding over de voortgang van het burgerschapsonderwijs. Dit gebeurt in structureel (op z'n minst maandelijks) gepland overleg.

Het is belangrijk om het denken van de ontwikkeling van internationalisering en wereldburgerschap te laten aansluiten bij het werk van onze docenten. Iedere docent heeft een geheel eigen kijk op wat in het licht van de huidige maatschappij belangrijk is om bij te brengen aan leerlingen en wat minder. Van deze mening en bijbehorende expertise moet gebruik gemaakt worden.

Burgerschap bereikbaar voor iedereen

Sommige vakken lenen zich ontzettend goed voor het op de kaart zetten van activiteiten in het kader van burgerschap, maar eigenlijk wil men ernaartoe werken om op z'n minst bij ieder vak een burgerschappelijk aspect te kunnen laten terugkomen. Tijdsgebrek wordt als voornaamste reden genoemd voor het niet aanbieden van burgerschapsonderwijs. Daarom is het zaak om met concrete, snel uitvoerbare handreikingen te komen voor docenten en met name mentoren om het een en ander vorm te geven.

Vaklessen

In het schooljaar 22-23 is er een inventarisatie gedaan onder alle vakken over de burgerschappelijke activiteiten die zij aan de leerlingen bieden in de vaklessen. Het is enerzijds duidelijk dat de interpretatie van burgerschapsonderwijs onder docenten verschilt, anderzijds dat het belang ervan wel wordt onderschreven. Het OVC is van mening dat de huidige vormgeving van het burgerschapsonderwijs bij vaklessen toereikend is.

Mentoraat

Mentoren geven terecht aan dat hun tijd beperkt is. Daarom zal in schooljaar 23-24 gewerkt worden met collega's om kant-en-klare lessen voor te bereiden die mentoren kunnen gebruiken, net zoals dat met onderwerpen zoals groepsvorming en executieve vaardigheden in schooljaar 22-23 reeds is gebeurd. Het centraliseren hiervan zal een betere samenhang teweegbrengen alsook een betere mogelijkheid tot het controleren en evalueren van onderhavig beleid.

Realisering

De coördinator Internationalisering, Cultuur en Activiteiten (I.C.A.) is belast met het toezicht op bovenstaand proces en betreft de schoolleiding actief over het verloop van dit proces.

ORGANISATIE

VERGOEDING

Alle medewerkers die bijdragen aan de organisatie van de beschreven activiteiten, worden vergoed op basis van taakuren.

De coördinator burgerschap/Internationalisering, Cultuur en Activiteiten houdt toezicht op het zorgvuldige verloop van de activiteiten, evenals de evaluatie en krijgt hiervoor een vergoeding op basis van een vastgesteld aantal taakuren op jaarbasis. De coördinator staat in het organogram (in deze functie) onder direct toezicht van de rector.

FINANCIERING

De wetswijziging met betrekking tot de vrijwillige ouderbijdrage hebben het moeilijker gemaakt om alle activiteiten te laten plaatsvinden. Zo zijn de werkweken, tevens in het licht van de gestegen brandstofprijzen en inflatie, stukken duurder dan voorheen. Voorlopig lijkt het te lukken met de financiële bijdragen van ouders. Om het scala aan activiteiten echter duurzaam te kunnen voortzetten en te kunnen uitbreiden, probeert het OVC een meerjarige accreditatie aan te vragen via Erasmus+. Hiertoe worden adviesgesprekken gevoerd met het Nationaal Agentschap Nuffic.

Momenteel worden alle activiteiten bekostigd met behulp van de vrijwillige ouderbijdrage eventueel aangevuld met gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). De Erasmus-projecten vormen hier een uitzondering op, daar deze gefinancierd worden vanuit de Europese Unie.

Eind schooljaar 22-23 heeft de school de subsidie basisvaardigheden toegekend gekregen, waarmee middelen beschikbaar worden om meer en beter vorm te geven aan de plannen uit dit beleidsstuk.

Overdracht van portefeuille en uitstel evaluatie

In het schooljaar 2024-2025 is de portefeuille Burgerschap overgedragen van de heer Tony Gajadien aan de heer Sven Pieneman. In Bijlage V van het oorspronkelijke beleidsplan is de procesagenda opgenomen, waarin staat dat de evaluatie en herziening van het burgerschapsbeleid voor 2024-2025 gepland was tussen april en juli 2024. Door het vertrek van de heer Gajadien is deze evaluatie niet uitgevoerd en is de herziening verschoven naar de periode september tot en met december 2024.

Integratie van burgerschapsonderdelen in de leerlijn

Het oorspronkelijke beleidsplan omvatte een doorlopende leerlijn voor havo en vwo, aangevuld met een inventarisatie van de burgerschap gerelateerde onderdelen die bij de vakken Nederlands, Geschiedenis en Maatschappijleer worden behandeld. Deze inventarisatie is inmiddels volledig verwerkt in de doorlopende leerlijn, zoals opgenomen in Bijlage I. Om de verwerking te verduidelijken, zijn de betrokken vakken bij relevante onderdelen genoteerd met de afkortingen GS (Geschiedenis), NL (Nederlands) en ML (Maatschappijleer).

Uitbreiding curriculum en mentoraatprogramma

Uit de inventarisatie is ook gebleken welke onderdelen nog niet verantwoord zijn in het curriculum. Hoewel veel van deze onderdelen wel worden behandeld, is dit nog niet uniform schoolbreed vastgelegd. In november 2024 zal de coördinator I.C.A., de heer Sven Pieneman, inventariseren bij de overige vaksecties welke burgerschapsonderdelen binnen hun lessen aan bod komen. De onderdelen die dan nog niet in de leerlijn zijn opgenomen, zullen worden geïntegreerd in het mentoraatprogramma. Voor deze onderdelen worden in het schooljaar 2024-2025 kant-en-klare lessen ontwikkeld, zodat implementatie kan plaatsvinden in het schooljaar 2025-2026. De burgerschapslessen zullen worden opgenomen in de mentorplanning, samen met lessen over groepsvorming, executieve vaardigheden en loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB).

Samenwerking met Fenom/B&T

Daarnaast heeft het Oostvaarders College het initiatief genomen om samen te werken met Fenom/B&T, onder de koepel van het bestuur van de Almeerse Scholengroep. Het doel van deze samenwerking is om het burgerschapsonderwijs gedurende twee jaar verder te ontwikkelen en implementeren, waarbij gestreefd wordt naar een doelgericht en samenhangend programma dat de bestaande burgerschapsactiviteiten aanvult.

Implementatie van Scenario X en portfoliomodule

Met de implementatie van Scenario X wordt ook een portfoliomodule geïntroduceerd. Het doel van het opstellen van portfolio's door leerlingen is om hen in staat te stellen hun eigen voortgang gedurende hun schoolloopbaan, vanaf leerjaar 1 tot aan het examenjaar, bij te houden. In deze portfolio's zullen de leerlingen ook reflecteren op de burgerschapsdoelen. Tijdens het schooljaar 2024-2025 zal de doorlopende leerlijn burgerschap worden omgezet in concrete leerdoelen, waarop leerlingen gedurende het schooljaar kunnen reflecteren. Op deze manier wordt de (wereld)burgerschapsontwikkeling van leerlingen vastgelegd in hun portfolio, en kan het Oostvaarders College evalueren of de doelstellingen op leerling niveau, zoals vastgesteld in het beleidsplan, worden behaald.

Integratie van burgerschap in reguliere lessen

Het Oostvaarders College biedt een breed scala aan extra curriculaire activiteiten aan, naast de intra curriculaire onderdelen die tijdens vaklessen en het huidige mentoraat op het gebied van burgerschap worden aangeboden. Onder het kopje 'extra curriculaire' in het beleidsplan is gedetailleerd beschreven welke initiatieven het Oostvaarders College momenteel uitvoert. De beoogde ontwikkeling is om burgerschap op een meer natuurlijke manier te integreren in de reguliere lessen. Dit omvat het bespreken van actuele politieke vraagstukken en het besteden van aandacht aan themadagen zoals Paarse Vrijdag, de Ramadan en Warme Truiendag. Het doel is dat leerlingen een breder inzicht krijgen in de wereld om hen heen, waarbij niet alleen een eurocentrische benadering wordt gehanteerd, maar ook een mondiale blik. Daarnaast zal in het schooljaar 2024-2025 onderzocht worden hoe het onderwijzen over elkaars culturen en religies effectief vorm kan krijgen binnen het burgerschapsonderwijs.

Professionalisering van docenten

In december 2024 en januari 2025 zal de coördinator I.C.A. gesprekken voeren met de schoolleiding om te onderzoeken welke vormen van professionalisering mogelijk zijn voor (vak)docenten op het gebied van burgerschapsonderwijs. In het schooljaar 2023-2024 werd voorgesteld dat de Ondersteuning Coördinatoren (OCO) en Experts 'Leren, Leren' hierin een leidende rol zouden nemen om de professionalisering van (vak)docenten te faciliteren. Hoewel het Oostvaarders College al veel interne inspanningen levert op het gebied van burgerschapsonderwijs, ontbreekt het momenteel aan uniformiteit in de uitvoering.

Voor een succesvolle en breed gedragen implementatie van burgerschapsonderwijs is het essentieel dat docenten goed voorbereid en professioneel ondersteund worden. Professionalisering stelt docenten in staat om hun kennis en vaardigheden op het gebied van burgerschapsonderwijs te verdiepen, waardoor zij met meer vertrouwen en consistentie deze thema's in hun lessen kunnen integreren. Dit draagt bij aan een uniform beleid en zorgt ervoor dat burgerschapsonderwijs niet alleen incidenteel, maar structureel en met overtuiging wordt aangeboden. Wanneer docenten zich professioneel ontwikkeld voelen, ontstaat er een collectieve betrokkenheid die noodzakelijk is voor een duurzame implementatie van burgerschapsonderwijs binnen de school.

Ambities in het jaarplan

Verder heeft het Oostvaarders College vijf ambities opgesteld in hun jaarplan die te maken hebben met burgerschap.

Internationaliseringsactiviteiten en programma's

Per 1 augustus 2024 biedt het Oostvaarders College diverse internationaliseringsactiviteiten en programma's aan, gericht op de versterking van burgerschapsvorming en internationale samenwerking. Een belangrijk onderdeel is de voortzetting en uitbreiding van bestaande programma's, waaronder de Cambridge-reis voor derdeklas plusklassen, werkweken in 4 havo en 5 vwo, en reizen in het kader van het Erasmus-project. De visitatie van de UNESCO-commissie op 22 maart 2024 resulteerde in een positieve beoordeling, waarmee de UNESCO-accreditatie is verlengd.

Deelname aan het Global Citizen Network

Het Oostvaarders College maakt deel uit van het Global Citizen Network. Binnen dit netwerk wordt in samenwerking met andere scholen lesmateriaal ontwikkeld over burgerschap, en wordt gezamenlijk overleg gevoerd over de implementatie hiervan binnen onderwijsprogramma's. Voor het schooljaar 2024-2025 zal het Oostvaarders College deelnemen aan twee netwerkbijeenkomsten en actief gebruikmaken van het gedeelde lesmateriaal. In juni 2025 wordt minimaal één lespakket voor burgerschap ontwikkeld en in

de onderbouw geïmplementeerd, met een concrete planning voor de invoering in 2025-2026 (Scenario X). Sven Pieneman (Coördinator I.C.A.) en leden van de Scenario X-bouwgroep zijn verantwoordelijk voor de uitvoering en coördinatie.

Erasmus+ accreditatie

Daarnaast werkt het Oostvaarders College aan de vernieuwing van de Erasmus+ accreditatie. Het doel is om tegen april 2025 een beleidsplan op te stellen en in te dienen. In september 2025 wordt de praktische voorbereiding op de accreditatie uitgevoerd, zodat in het schooljaar 2025-2026 uitwisselingen met Europese scholen kunnen plaatsvinden. Sven Pieneman, Juscha Schrijver (manager onderwijsontwikkeling) en Marie-Louise van den Boogaard (rector) zijn hierbij betrokken.

Deelname aan Model United Nations (MUNESCO)

In het schooljaar 2024-2025 nemen leerlingen deel aan Model United Nations (MUNESCO)-activiteiten, waarbij zij internationale vraagstukken bespreken en bekend worden gemaakt met diplomatie en onderhandelingen. Er worden zowel externe MUNESCO-activiteiten bezocht als een interne editie georganiseerd. Vincent Pap (Begeleider MUNESCO) en Sven Pieneman zijn verantwoordelijk voor de organisatie, met als doel meer leerlingen te betrekken bij internationaal georiënteerd onderwijs.

Evaluatie en aanpassing van het IAM-programma

Het Oostvaarders College biedt ook het IAM-programma aan (Informatie, Actualiteit, Maatschappij), waarin geopolitiek en mediawijsheid centraal staan. In het schooljaar 2024-2025 wordt dit programma geëvalueerd en afgestemd op actuele maatschappelijke thema's. Tegen juni 2025 wordt het programma aangepast in overeenstemming met Scenario X, om implementatie in het schooljaar 2025-2026 mogelijk te maken. De coördinatie ligt bij Rene Wiering (Coördinator IAM) en Robin Wijn (Docent IAM).

BIJLAGE I: DOORLOPENDE LEERLIJN HAVO

A. Pijler Kritisch en Maatschappelijk denken

Onderdeel	Havo – Klas 1	Havo – Klas 2	Havo – Klas 3	Havo – Klas 4	Havo – Klas 5
Kennis om kritisch te kunnen denken in het algemeen	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat een feit, mening, standpunt of argument is. (NL) • Je kunt de bedoeling van de schrijver/spreker verwoorden wanneer die expliciet in de tekst staat. • Je weet een normen en waarden zijn en kunt hier voorbeelden van noemen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt standpunt en argumenten onderscheiden. (NL) • Je kunt bij een eenvoudige betogende tekst de bedoeling van de schrijver/spreker verwoorden wanneer die expliciet in de tekst staat (NL). • Je kunt het verband tussen normen en waarden uitleggen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt objectieve en subjectieve argumenten onderscheiden (NL). • Je kunt bij een eenvoudig betogende tekst de bedoeling van de schrijver/spreker verwoorden (NL). • Je kunt je eigen overtuigingen/de waarden binnen je eigen sociale groep kritisch bevragen. • Je kent het verschil tussen eigenbelang, welbegrepen eigenbelang, en algemeen/collectief belang. • Je kunt nadenken over belangrijke normen en waarden in je eigen omgeving. • Je kunt nadenken over waarom mensen verschillende normen en waarden belangrijk vinden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt drogredenen herkennen (NL). • Je kunt bij een betogende tekst de bedoeling van de schrijver/spreker verwoorden (NL). • Je kunt politieke en maatschappelijke vraagstukken kritisch doordenken (NL/ML). • Je kunt machtsverhoudingen binnen de Nederlandse samenleving kritisch bevragen (ML). • Je kunt redeneren vanuit eigenbelang, welbegrepen eigenbelang, en algemeen/collectief belang. • Je kent het verband tussen normen en waarden en ethische keuzes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt drogredeneringen weerleggen (NL). • Je kan een ander standpunt dan je eigen standpunt verdedigen (NL). • Je kunt vanuit ethische standpunten redeneren over maatschappelijke en politieke vraagstukken.
Media wijsheid	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat nieuwswaardig is en hoe dat voor iedereen anders is. • Je weet hoe het selectieproces van nieuws werkt en hoe nieuws bij ons komt. • Je hebt kennis over wat algemeen betrouwbare bronnen zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt basisvragen om betrouwbaarheid van een bron te controleren toepassen (GS, wordt behandeld in project historische bronnen) • Je kunt goede zoektermen formuleren om tot betrouwbare informatie te komen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat een invalshoek is en wat framing is. • Je weet wat desinformatie is en kan uitleggen waarom het schadelijk is. • Je kent de motieven achter desinformatie. • Je weet dat wetenschappelijke bronnen bestaan en hoe die eruitzien. • Je kunt je eigen mediagebruik kritisch analyseren. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat de werkzame mechanismen achter desinformatie en complottheorieën zijn en kunt het herkennen (ML). • Je kunt verwoorden wat media invloed is en het belang van de pluriformiteit van de massamedia (ML). • Je herkent wanneer bronnen informatie bevatten die gekleurd is en kan hierop reflecteren (GS) 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat cognitieve biases zoals een confirmation bias inhouden en hoe deze invloed hebben op mediagebruik. • Je kunt AI als bron kritisch bevragen.

B. Pijler Democratie, basiswaarden en democratisch handelen

Onderdeel	Havo – Klas 1	Havo – Klas 2	Havo – Klas 3	Havo – Klas 4	Havo – Klas 5
Kennis over democratie en staatsinrichting	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat een parlementaire democratie is en dat NL dit is (GS) • Je kunt verschillende typen democratieën herkennen en toelichten hoe bijvoorbeeld een directe van een parlementaire democratie verschilt (GS) • Je kent verschillende vormen van staatsinrichting en kunt deze vergelijken (GS). • Je weet hoe de lokale democratie in je gemeente werkt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kent op hoofdlijnen de ontstaansgeschiedenis van de Nederlandse democratie en weet dat de democratie door mensen gemaakt is (GS). • Je weet dat je verschillende rollen kunt aannemen in een democratie • Je kent en respecteert de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en kunt de linken aan de belangrijkste grond- en mensenrechten. • Je kan het belang van vrijheid van meningsuiting voor een democratische samenleving uitleggen. • Je kent het dilemma van de vrijheid van meningsuiting en het doen van kwetsende uitspraken uitleggen. Je weet wat de wettelijke grens is. • Je kunt uitleggen hoe vrijheid van meningsuiting kan botsen met andere democratische basiswaarden, zoals vrijheid van godsdienst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet dat de democratie door mensen gemaakt is en afgebroken kan worden (GS) • Je kunt toelichten wat kenmerken van een parlementaire democratie zijn en hoe het functioneert. <ul style="list-style-type: none"> ○ Je weet welke rechten en plichten burgers in NL hebben (GS) • Je kunt voor- en nadelen van verschillende staatsinrichtingen beschrijven (GS) • Je weet wat burgerlijke ongehoorzaamheid is en kan hier historische voorbeelden van geven (GS) 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt toelichten wat kenmerken van een parlementaire democratie zijn en hoe het functioneert (ML en GS). <ul style="list-style-type: none"> ○ Je weet wat de rol is van regering, parlement en politieke partijen (ML). ○ Je weet welke rechten en plichten burgers in NL hebben (ML). • Je herkent wanneer het democratisch en rechtstatelijk ideaal verschilt van de praktijk (ML). • Je weet wat waarden en belangen zijn (ML). • Je kan uitleggen waarom het belangrijk is dat iedereen zelf kan bepalen wie hij/zij wil zijn of hoe hij/zij het leven wil leiden, mits binnen de wet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kan kritisch reflecteren op verschillen tussen democratische en rechtstatelijke idealen en de praktijk en welke verklarende rol macht hierin speelt. • Je kent democratische manieren om verschillen tussen ideaal en praktijk te verminderen.
Democratische vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt over je mening over een actueel onderwerp verwoorden en onderbouwen (NL). • Je kunt met klasgenoten regels opstellen over het voeren van een goed gesprek en hoe je met elkaar omgaat in het klaslokaal. • Je kunt uitleggen wat de gevolgen van jouw gedrag zijn voor een ander. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat het verschil is tussen een debat en een discussie. • Je kunt je mening over een actueel onderwerp verwoorden, onderbouwen en verdedigen in een debat (NL). • Je kan je tijdens probleemoplossende discussies je verplaatsen in iemand met een andere mening (NL). • Kan een ander vragen om diens mening te onderbouwen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt je mening over een (licht) controversieel onderwerp verwoorden en onderbouwen in een betoog (NL). • Je kan een dialoog voeren met klasgenoten volgens een vaste structuur. • Je kan aan anderen verdiepende vragen stellen in een dialoog over een licht controversieel onderwerp. • Je kan respectvol omgaan met kritiek op jouw mening (NL). Je kunt reflecteren op botsende waarden en belangen in je eigen 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt je mening over een (licht) controversieel onderwerp verwoorden, onderbouwen en verdedigen in een debat (NL). • Je kan je tijdens een debat verplaatsen in iemand met een tegengestelde mening (ML). • Je kan gevoelens en behoeftes van je gesprekspartners herkennen en hier respectvol mee omgaan. • Je kan een open dialoog voeren met klasgenoten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt je mening over een controversieel onderwerp verwoorden, onderbouwen en verdedigen en je tijdens een gesprek en debat verplaatsen in het perspectief van iemand met een tegengestelde mening (NL). • Je kan een open dialoog begeleiden.

		<ul style="list-style-type: none"> • Je kan gevoelens en behoeftes bij jezelf herkennen, deze benoemen en delen. • Je kunt omgaan met botsende waarden en belangen in de klas. 	<p>omgeving en kent de ondergrens op basis van de belangrijkste grond- en mensenrechten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt omgaan met botsende waarden en belangen in je eigen omgeving (ML). • Je kunt onderscheid maken tussen de persoon en de mening (ML). • Je ervaart hoe je verschil kan maken als je eigen waarden en belangen die van anderen onder druk komen te staan. 	
--	--	--	--	--	--

C. Pijler Diversiteit: om kunnen gaan met verschillen en conflict

Onderdeel	Havo – Klas 1	Havo – Klas 2	Havo – Klas 3	Havo – Klas 4	Havo – Klas 5
Kennis over verschillen en conflict	<ul style="list-style-type: none"> • Je kent de 7 types van diversiteit in relatie tot discriminatie, art. 1 uit de Grondwet en de Algemene wet Gelijke behandeling: <ul style="list-style-type: none"> ○ Religieuze en levensbeschouwelijke identiteit ○ Diversiteit in afkomst ○ Seksuele identiteit en genderidentiteit ○ Diversiteit op het gebied van handicaps/beperkingen • Je weet binnen de context van je eigen school wat een vooroordeel, discriminatie en uitsluiting is. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt een fabels van elkaar onderscheiden over de volgende types diversiteit: <ul style="list-style-type: none"> ○ Religieuze en levensbeschouwelijke identiteit ○ Diversiteit in afkomst ○ Seksuele identiteit en genderidentiteit ○ Diversiteit op het gebied van handicaps/beperkingen • Je kent de hoofdlijnen de geschiedenis van welbegrepen eigenbelang (GS). • Je begrijpt waarom het belangrijk is dat iedereen zelf kan bepalen wie hij/zij wil zijn of het leven wil leiden, mits binnen de wet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat legitieme discriminatie is. • Je weet dat mensen in gelijke gevallen gelijk behandeld moeten worden door de rechter, overheid of werkgevers. • Je kunt vormen van discriminatie en uitsluiting herkennen. • Je kunt voorbeelden geven van mondiale conflicten waar uitsluiting centraal staat (GS). 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kent manieren om discriminatie en uitsluiting tegen te gaan, zowel interpersoonlijk als via het recht. • Je kunt verklaren waarom het belangrijk is in actie te komen als iemand onverdraagzaam of discriminerend gedrag vertoont. • Je kunt de geschiedenis van emancipatiebewegingen linken aan actuele diversiteitskwesities. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kan de voor- en nadelen van verschillende manieren om uitsluiting en discriminatie tegen te gaan benoemen. • Je hebt kennis van dehumaniseringsmechanismes tijdens intergroepsconflicten.

BIJLAGE II: DOORLOPENDE LEERLIJN VWO

A. Pijler Kritisch en Maatschappelijk denken

Onderdeel	Vwo – Klas 1	Vwo – Klas 2	Vwo – Klas 3	Vwo – Klas 4	Vwo – Klas 5	Vwo – Klas 6
Kennis om kritisch te kunnen denken in het algemeen	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat een feit, mening, standpunt of argument is (NL). • Je kunt de bedoeling van de schrijver/spreker verwoorden wanneer die expliciet in de tekst staat (NL). • Je weet wat normen en waarden zijn en kunt hier voorbeelden van noemen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt standpunt en argument onderscheiden (NL). • Je kunt bij een eenvoudige betogende tekst de bedoeling van de schrijver/spreker verwoorden wanneer die expliciet in de tekst staat (NL). • Je kunt het verband tussen normen en waarden uitleggen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt objectieve en subjectieve argumenten onderscheiden (NL). • Je kunt bij een eenvoudig betogende tekst de bedoeling van de schrijver/spreker verwoorden (NL). • Je kunt je eigen overtuigingen/de waarden binnen je eigen sociale groep kritisch bevragen. • Je kent het verschil tussen eigenbelang, welbegrepen eigenbelang, en algemeen/collectief belang. • Je kunt nadenken over belangrijke normen en waarden in je eigen omgeving. • Je kunt nadenken over waarom mensen verschillende normen en waarden belangrijk vinden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt drogredenen herkennen (NL). • Je kunt bij een betogende tekst de bedoeling van de schrijver/spreker verwoorden (NL). • Je kunt redeneren vanuit eigenbelang, welbegrepen eigenbelang, en algemeen/collectief belang. • Je kent het verband tussen normen en waarden en ethische keuzes. • Je kunt politieke en maatschappelijke vraagstukken kritisch doordenken* (ML). • Je kunt politieke en maatschappelijke vraagstukken kritisch doordenken (ML). • Je kunt politieke en maatschappelijke vraagstukken kritisch doordenken (ML). 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt drogredeneringen weerleggen (NL). • Je kan een ander standpunt dan je eigen standpunt verdedigen (NL). 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt ethische vraagstukken bedenken en hier een standpunt over innemen*.

Mediawijsheid	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat nieuwswaardig is en hoe dat voor iedereen anders is. • Je weet hoe het selectieproces van nieuws werkt en hoe nieuws bij ons komt. • Je hebt kennis over wat algemeen betrouwbare bronnen zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt basisvragen om betrouwbaarheid van een bron te controleren toepassen (GS). • Je kunt goede zoektermen formuleren om tot betrouwbare informatie te komen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat een invalshoek is en wat framing is. • Je weet wat desinformatie is en kan uitleggen waarom het schadelijk is. • Je kent de motieven achter desinformatie. • Je weet dat wetenschappelijke bronnen bestaan en hoe die eruitzien. • Je kunt je eigen mediagebruik kritisch analyseren. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat de werkzame mechanismen achter desinformatie en complottheorieën zijn en kunt het herkennen. • Je kunt verwoorden wat mediainvloed is en wat het belang is van de pluriformiteit van de massamedia. • Je herkent wanneer bronnen informatie bevatten die gekleurd is en kan hierop reflecteren (GS). 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat cognitieve biases zoals een confirmation bias inhouden en hoe deze invloed hebben op mediagebruik. • Je kunt AI als bron kritisch bevragen. Je bent je bewust van de manieren waarop algoritmes racisme en discriminatie in de hand kunnen werken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt bij maatschappelijke bewegingen aantonen hoe media een rol speelt. • Je kunt wetenschappelijke bronnen herkennen en gebruiken.
---------------	---	--	---	---	---	---

*De Sustainable Development Goals kunnen uitstekend toegepast worden op dit leerdoel. Voorbeelden van SDG-leerdoelen zijn:

- **SDG1:** Je kent de oorzaken en gevolgen van armoede, zoals ongelijke verdeling van middelen en macht, kolonisatie, rampen door natuur- en technologische rampen, en het ontbreken van systemen en maatregelen voor sociale bescherming.
- **SDG1:** Je begrijpt hoe extreme armoede en extreme rijkdom de fundamentele rechten en behoeften van de mens beïnvloeden.
- **SDG6:** Je weet dat de toegang tot veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen wereldwijd ongelijk verdeeld is.
- **SDG10:** Je begrijpt de ethische beginselen omtrent gelijkheid en bent je bewust van psychologische processen die discriminerend gedrag en besluitvorming in de hand werken.
- **SDG13:** Je kan de dynamiek van ecosystemen en de ecologische, sociale, economische en ethische gevolgen van klimaatverandering verklaren.

B. Pijler Democratie, basiswaarden en democratisch handelen

Onderdeel	Vwo – Klas 1	Vwo – Klas 2	Vwo – Klas 3	Vwo – Klas 4	Vwo – Klas 5	Vwo – Klas 6
Kennis over democratie en staatsinrichting	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat een parlementaire democratie is en dat NL dit is (GS) Atheense democratie. • Je kunt verschillende typen democratieën herkennen en toelichten hoe bijvoorbeeld een directe van een parlementaire democratie verschilt (GS). • Je kent verschillende vormen van staatsinrichting en kunt deze vergelijken (GS). • Je weet hoe de lokale democratie in je gemeente werkt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kent op hoofdlijnen de ontstaansgeschiedenis van de Nederlandse democratie en weet dat de democratie door mensen gemaakt is (GS). • Je weet dat je verschillende rollen kunt aannemen in een democratie. • Je kent en respecteert de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en kunt de linken aan de belangrijkste grond- en mensenrechten. • Je kan het belang van vrijheid van meningsuiting voor een democratische samenleving uitleggen. • Je kent het dilemma van de vrijheid van meningsuiting en het doen van kwetsende uitspraken uitleggen. Je weet wat de wettelijke grens is. • Je kunt uitleggen hoe vrijheid van meningsuiting kan botsen met andere democratische basiswaarden, zoals vrijheid van godsdienst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet dat de democratie door mensen gemaakt is en afgebroken kan worden (GS). • Je kunt toelichten wat kenmerken van een parlementaire democratie zijn en hoe het functioneert (GS) • Je weet welke rechten en plichten burgers in NL hebben. • Je kunt voor- en nadelen van verschillende staatsinrichtingen beschrijven (GS) • Je weet wat burgerlijke ongehoorzaamheid is en kan hier historische voorbeelden van geven (GS). 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kan uitleggen waarom het belangrijk is dat iedereen zelf kan bepalen wie hij/zij wil zijn of hoe hij/zij het leven wil leiden, mits binnen de wet. • Je kan kritisch reflecteren op verschillen tussen democratische en rechtstatelijke idealen en de praktijk en welke verklarende rol macht hierin speelt. • Je kunt toelichten wat kenmerken van een parlementaire democratie zijn en hoe het functioneert (ML) <ul style="list-style-type: none"> ○ Je weet wat de rol is van regering, parlement en politieke partijen (ML). ○ Je weet welke rechten en plichten burgers in NL hebben (ML) • Je weet wat waarden en belangen zijn (ML). • Je kan uitleggen hoe de Europese Unie werkt (ML) 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt toelichten wat kenmerken van een parlementaire democratie zijn en hoe het functioneert (GS) • Je herkent wanneer het democratisch en rechtstatelijk ideaal verschilt van de praktijk (ML). • Je kan uitleggen hoe de Europese Unie werkt (GS) 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kan analyseren wanneer en waarom waarden onder druk komen te staan, en hoe deze waarden beschermd kunnen worden. • Je kent democratische manieren om verschillen tussen ideaal en praktijk te verminderen.

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Democratische vaardigheden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt over je mening over een actueel onderwerp verwoorden en onderbouwen (NL). • Je kunt met klasgenoten regels opstellen over het voeren van een goed gesprek en hoe je met elkaar omgaat in het klaslokaal. • Je kunt uitleggen wat de gevolgen van jouw gedrag zijn voor een ander. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat het verschil is tussen een debat en een discussie. • Je kunt je mening over een actueel onderwerp verwoorden, onderbouwen en verdedigen in een debat (NL). • Je kan je tijdens probleemoplossende discussies je verplaatsen in iemand met een andere mening (NL). • Je kan een ander vragen om diens mening te onderbouwen. • Je kan gevoelens en behoeftes bij jezelf herkennen, deze benoemen en delen. • Je kunt omgaan met botsende waarden en belangen in de klas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt je mening over een (licht) controversieel onderwerp verwoorden en onderbouwen in een betoog (NL). • Je kan een dialoog voeren met klasgenoten volgens een vaste structuur. • Je kan aan anderen verdiepende vragen stellen in een dialoog over een licht controversieel onderwerp. • Je kan respectvol omgaan met kritiek op jouw mening (NL). • Je kunt reflecteren op botsende waarden en belangen in je eigen omgeving en kent de ondergrens op basis van de belangrijkste grond- en mensenrechten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt je mening over een (licht) controversieel onderwerp verwoorden, onderbouwen en verdedigen in een debat (NL). • Je kan je tijdens een debat verplaatsen in iemand met een tegengestelde mening (ML). • Je kan gevoelens en behoeftes van je gesprekspartners herkennen en daar respectvol mee omgaan. • Je kan een open dialoog voeren met klasgenoten. • Je ervaart hoe je verschil kan maken als je eigen waarden en belangen of die van anderen onder druk komen te staan. • Je kan onderscheid maken tussen de persoon en de mening (ML). • Je kunt omgaan met botsende waarden en belangen in je eigen omgeving (ML). • 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt je mening over een controversieel onderwerp verwoorden, onderbouwen en verdedigen en je tijdens een gesprek en debat verplaatsen in het perspectief van iemand met een tegengestelde mening (NL). • Je kan een open dialoog begeleiden. • Je kan open, verdiepende vragen stellen in een dialoog over een controversieel onderwerp. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kan oplossingen bedenken om de kloof tussen democratische en rechtstatelijke idealen en de praktijk te dichten.
---	--	--	--	--	--	--

C. Pijler Diversiteit: om kunnen gaan met verschillen en conflict

Onderdeel	Vwo – Klas 1	Vwo – Klas 2	Vwo – Klas 3	Vwo – Klas 4	Vwo – Klas 5	Vwo – Klas 6
Kennis over verschillen en conflict	<ul style="list-style-type: none"> • Je kent de 7 types van diversiteit in relatie tot discriminatie, art. 1 uit de Grondwet en de Algemene wet Gelijke behandeling: <ul style="list-style-type: none"> ○ Religieuze en levensbeschouwelijke identiteit ○ Diversiteit in afkomst ○ Seksuele identiteit en genderidentiteit ○ Diversiteit op het gebied van handicaps/beperkingen • Je weet binnen de context van je eigen school wat een vooroordeel, discriminatie en uitsluiting is. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt feiten en fabels van elkaar onderscheiden over de volgende types diversiteit: <ul style="list-style-type: none"> ○ Religieuze en levensbeschouwelijke identiteit ○ Diversiteit in afkomst ○ Seksuele identiteit en genderidentiteit ○ Diversiteit op het gebied van handicaps/beperkingen • Je kent op hoofdlijnen de geschiedenis van emancipatiebewegingen (GS). • Je begrijpt waarom het belangrijk is dat iedereen zelf kan bepalen wie hij/zij wil zijn of het leven leiden, mits binnen de wet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je weet wat legitieme discriminatie is. • Je weet dat mensen in gelijke gevallen gelijk behandeld moeten worden door de rechter, overheid of werkgevers. • Je kunt vormen van discriminatie en uitsluiting herkennen. • Je kunt voorbeelden geven van mondiale conflicten waar uitsluiting centraal staat (GS). 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kent manieren om discriminatie en uitsluiting tegen te gaan, zowel interpersoonlijk als via het recht. • Je kunt verklaren waarom het belangrijk is in actie te komen als iemand onverdraagzaam of discriminerend gedrag vertoont. • Je kunt de geschiedenis van emancipatiebewegingen linken aan actuele diversiteitskwesaties. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kan de voor- en nadelen van verschillende manieren om uitsluiting en discriminatie tegen te gaan benoemen. • Je hebt kennis van dehumaniseringsmechanismes tijdens intergroepsconflicten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kan de legitimiteit van geweld in internationale conflicten beoordelen.

Onderdeel	Vwo – Klas 1	Vwo – Klas 2	Vwo – Klas 3	Vwo – Klas 4	Vwo – Klas 5	Vwo – Klas 6
Respectvol omgaan met verschillen en reflecteren op rechtvaardigheidsvraagstukken	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt je respectvol opstellen in een kennismakingsgesprek met iemand die niet op je lijkt. • Je kunt de mening of het gedrag van anderen accepteren, ook als je het er niet mee eens bent. • Je kunt onbevooroordeeld afwijkende meningen bevragen. • Je kunt overeenkomsten herkennen met iemand die niet op jou lijkt te lijken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt je respectvol opstellen in samenwerking met iemand die niet op je lijkt. • Je kunt je verplaatsen in het perspectief van iemand die niet op je lijkt. • Je kunt reflecteren op het belang van diversiteit voor jezelf en anderen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt je respectvol opstellen in discussie/debat met iemand die niet op je lijkt. • Je kunt je respect voor iemand die niet op je lijkt onder woorden brengen. • Je kunt reflecteren op de betekenis en het belang van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen voor de samenleving. • Je kunt over actuele diversiteitskwesties een beargumenteerd standpunt innemen en verdedigen. • Je kent het verschil tussen eigenbelang, welbegrepen eigenbelang, en algemeen/collectief belang. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kunt je respect voor iemand die niet op je lijkt in een gesprek met die persoon onder woorden brengen. • Je kunt reflecteren op de betekenis en het belang van diversiteit voor de samenleving. • Je weet waar de ondergrens van diversiteit ligt volgens de grondwet. • Je kunt over actuele diversiteitskwesties betekenisvolle vragen stellen, een beargumenteerd standpunt innemen en verdedigen. • Je kunt redeneren vanuit eigenbelang, welbegrepen eigenbelang, en algemeen/collectief belang. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kent het belang van respectvol met verschillen omgaan en van wederkerigheid en kan dit met argumenten en voorbeelden illustreren. • Je kan je in verschillende denkbeelden of gebruiken inleven, en kunt het subjectieve belang ervan inzien. • Je kan denkbeelden of gebruiken relateren aan afkomst, ervaringen, cultuur, en andere oorzakelijke factoren. • Je kunt over controversiële diversiteitskwesties betekenisvolle vragen stellen, een beargumenteerd standpunt innemen en verdedigen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Je kan oplossingen bedenken om mensen met verschillende achtergronden met elkaar in contact te brengen. • Je kan over een controversiële internationale conflicten betekenisvolle vragen stellen, een beargumenteerd standpunt innemen en verdedigen.

B. Pijler Democratie, basiswaarden en democratisch handelen

Suggesties voor voedende vakken: Maatschappijleer, Geschiedenis. SDGs die goed toegepast kunnen worden op de leerdoelen zijn onder meer SDG 8 en SDG 16.

Onderdeel	Vwo - Klas 1	Vwo - Klas 2	Vwo - Klas 3	Vwo - Klas 4	Vwo - Klas 5	Vwo - Klas 6
Kennis over democratie en staatsinrichting	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je weet wat een parlementaire democratie is en dat NL dit is (GS: mogelijke link met Atheense democratie). ☐ Je kunt verschillende typen democratieën herkennen en toelichten hoe bijvoorbeeld een directe van een parlementaire democratie verschilt (GS: mogelijke link met Atheense democratie). ☐ Je kent verschillende vormen van staatsinrichting en kunt deze vergelijken (GS). ☐ Je weet hoe de lokale democratie in je gemeente werkt. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kent op hoofdlijnen de ontstaansgeschiedenis van de Nederlandse democratie en weet dat de democratie door mensen gemaakt is (GS). ☐ Je weet dat je verschillende rollen kunt aannemen in een democratie (GS). ☐ Je kent en respecteert de basiswaarden van de democratische rechtsstaat¹ en kunt die linken aan de belangrijkste grond- en mensenrechten (GS). ☐ Je kan het belang van vrijheid van meningsuiting voor een democratische samenleving uitleggen. ☐ Je kunt het dilemma van de vrijheid van meningsuiting en het doen van kwetsende uitspraken uitleggen. Je weet wat de wettelijke grens is. ☐ Je kunt uitleggen hoe vrijheid van meningsuiting kan botsen met andere democratische basiswaarden, zoals vrijheid van godsdienst. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je weet dat de democratie door mensen gemaakt is en afgebroken kan worden (GS: mogelijke link met WOII). ☐ Je kunt toelichten wat kenmerken van een parlementaire democratie zijn en hoe het functioneert. <ul style="list-style-type: none"> ☐ Je weet welke rechten en plichten burgers in NL hebben (GS: link met staatsinrichting). ☐ Je kunt voor- en nadelen van verschillende staatsinrichtingen beschrijven (GS: mogelijke link met Nazi-Duitsland en Sovjet-Unie). ☐ Je weet wat burgerlijke ongehoorzaamheid is en kan hier historische voorbeelden van geven. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kan uitleggen waarom het belangrijk is dat iedereen zelf kan bepalen wie hij/zij wil zijn of hoe hij/zij het leven wil leiden, mits binnen de wet. ☐ Je kan kritisch reflecteren op verschillen tussen democratische en rechtsstatelijke idealen en de praktijk en welke verklarende rol macht hierin speelt. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kunt toelichten wat kenmerken van een parlementaire democratie zijn en hoe het functioneert (ML). <ul style="list-style-type: none"> ☐ Je weet wat de rol is van regering, parlement en politieke partijen (ML). ☐ Je weet welke rechten en plichten burgers in NL hebben (ML). ☐ Je herkent wanneer het democratisch en rechtstatelijk ideaal verschilt van de praktijk (ML). ☐ Je weet wat waarden en belangen zijn (ML). ☐ Je kan uitleggen hoe de Europese Unie werkt. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kan analyseren wanneer en waarom waarden onder druk komen te staan, en hoe deze waarden beschermd kunnen worden. ☐ Je kent democratische manieren om verschillen tussen ideaal en praktijk te verminderen.

¹ Hiervoor gebruiken we in ieder geval de operationalisatie van de 8 basiswaarden van de Inspectie van het Onderwijs. Deze komen ook in de andere leerdoelen over grondrechten, mensenrechten en waarden terug.

<p style="text-align: center;">Democratische vaardigheden</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kunt over je mening over een actueel onderwerp verwoorden en onderbouwen (NL). ☐ Je kunt met klasgenoten regels opstellen over het voeren van een goed gesprek en hoe je met elkaar omgaat in het klaslokaal. ☐ Je kunt uitleggen wat de gevolgen van jouw gedrag zijn voor een ander. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je weet wat het verschil is tussen een debat en een discussie. ☐ Je kunt je mening over een actueel onderwerp verwoorden, onderbouwen en verdedigen in een debat (NL) ☐ Je kan je tijdens dialoogoefeningen verplaatsen in iemand met een andere mening (NL). ☐ Je kan een ander vragen om diens mening te onderbouwen. ☐ Je kan gevoelens en behoeftes bij jezelf herkennen, deze benoemen en delen. ☐ Je kunt omgaan met botsende waarden en belangen in de klas. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kunt je mening over een (licht) controversieel onderwerp verwoorden en onderbouwen in een betoog (NL). ☐ Je kan een dialoog voeren met klasgenoten volgens een vaste structuur. ☐ Je kan aan anderen verdiepende vragen stellen in een dialoog over een licht controversieel onderwerp. ☐ Je kan respectvol omgaan met kritiek op jouw mening (NL). ☐ Je kunt reflecteren op botsende waarden en belangen in je eigen omgeving en kent de ondergrens op basis van de belangrijkste grond- en mensenrechten. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kunt je mening over een (licht) controversieel onderwerp verwoorden, onderbouwen en verdedigen in een debat (NL). ☐ Je kan je tijdens een debat verplaatsen in iemand met een tegenovergestelde mening (NL). ☐ Je kan gevoelens en behoeftes van je gesprekspartners herkennen en daar respectvol mee omgaan. ☐ Je kan een open dialoog voeren met klasgenoten. ☐ Je ervaart hoe je verschil kan maken als je eigen waarden en belangen of die van anderen onder druk komen te staan. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kunt je mening over een controversieel onderwerp verwoorden, onderbouwen en verdedigen en je tijdens een gesprek en debat verplaatsen in het perspectief van iemand met een tegenovergestelde mening (NL). ☐ Je kan een open dialoog begeleiden (NL). ☐ Je kan open, verdiepende vragen stellen in een dialoog over een controversieel onderwerp. ☐ Je kunt omgaan met botsende waarden en belangen in je eigen omgeving (ML). ☐ Je kan onderscheid maken tussen de persoon en de mening (NL/ML) 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kan oplossingen bedenken om de kloof tussen democratische en rechtsstatelijke idealen en de praktijk te dichten.
---	--	--	---	---	--	--

C. Pijler Diversiteit: om kunnen gaan met verschillen en conflict

Suggestie voor voedende vakken: Aardrijkskunde, Geschiedenis, Maatschappijleer, moderne vreemde talen. SDGs 5 en 10 kunnen goed toegepast kunnen worden op deze leerdoelen.

Onderdeel	Vwo - Klas 1	Vwo - Klas 2	Vwo - Klas 3	Vwo - Klas 4	Vwo - Klas 5	Vwo - Klas 6
Kennis over verschillen en conflict	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kent de 7 types van diversiteit² in relatie tot discriminatie, art. 1 uit de Grondwet en de Algemene wet Gelijke behandeling: <ul style="list-style-type: none"> o religieuze en levensbeschouwelijke identiteit o diversiteit in afkomst o seksuele identiteit en genderidentiteit o diversiteit op het gebied van handicaps/beperkingen ☐ Je weet binnen de context van je eigen school wat een vooroordeel, discriminatie en uitsluiting is. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kunt feiten en fabels van elkaar onderscheiden over de volgende types diversiteit: <ul style="list-style-type: none"> o religieuze en levensbeschouwelijke identiteit o diversiteit in afkomst o seksuele identiteit en genderidentiteit o diversiteit op het gebied van handicaps/beperkingen ☐ Je kent op hoofdlijnen de geschiedenis van emancipatiebewegingen (GS). ☐ Je begrijpt waarom het belangrijk is dat iedereen zelf kan bepalen wie hij/zij wil zijn of het leven wil leiden, mits binnen de wet. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je weet wat legitieme discriminatie is. ☐ Je weet dat mensen in gelijke gevallen gelijk behandeld moeten worden door de rechter, overheid of werkgevers. ☐ Je kunt vormen van discriminatie en uitsluiting herkennen. ☐ Je kunt voorbeelden geven van mondiale conflicten waar uitsluiting centraal staat. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kent manieren om discriminatie en uitsluiting tegen te gaan, zowel interpersoonlijk als via het recht. ☐ Je kunt verklaren waarom het belangrijk is in actie te komen als iemand onverdraagzaam of discriminerend gedrag vertoont. ☐ Je kunt de geschiedenis van emancipatiebewegingen linken aan actuele diversiteitskwesties. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kan de voor- en nadelen van verschillende manieren om uitsluiting en discriminatie tegen te gaan benoemen. ☐ Je hebt kennis van dehumaniseringsmechanismen tijdens intergroepsconflicten. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kan de legitimiteit van geweld in internationale conflicten beoordelen.
Respectvol omgaan met verschillen en reflecteren op rechtvaardigheidsvraagstukken	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kunt je respectvol opstellen in een kennismakingsgesprek met iemand die niet op je lijkt. ☐ Je kunt de mening of het gedrag van anderen accepteren, ook als je het er niet mee eens bent. ☐ Je kunt onbevooroordeeld afwijkende meningen bevragen. ☐ Je kunt overeenkomsten herkennen met iemand die niet op jou lijkt te lijken. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kunt je respectvol opstellen in samenwerking met iemand die niet op je lijkt. ☐ Je kunt je verplaatsen in het perspectief van iemand die niet op je lijkt. ☐ Je kunt reflecteren op het belang van diversiteit voor jezelf en anderen. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kunt je respectvol opstellen in discussie/debat met iemand die niet op je lijkt. ☐ Je kunt je respect voor iemand die niet op je lijkt onder woorden brengen. ☐ Je kunt reflecteren op de betekenis en het belang van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen voor de samenleving. ☐ Je kunt over actuele diversiteitskwesties een beargumenteerd standpunt innemen en verdedigen. ☐ Je kent het verschil tussen eigenbelang, welbegrepen eigenbelang, en algemeen/collectief belang. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kunt je respect voor iemand die niet op je lijkt in een gesprek met die persoon onder woorden brengen. ☐ Je kunt reflecteren op de betekenis en het belang van diversiteit voor de samenleving. ☐ Je weet waar de ondergrens van diversiteit ligt volgens de grondwet. ☐ Je kunt over actuele diversiteitskwesties betekenisvolle vragen stellen, een beargumenteerd standpunt innemen en verdedigen. ☐ Je kunt redeneren vanuit eigenbelang, welbegrepen eigenbelang, en algemeen/collectief belang. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kent het belang van respectvol met verschillen omgaan en van wederkerigheid en kan dit met argumenten en voorbeelden illustreren. ☐ Je kan je in verschillende denkbeelden of gebruiken inleven, en kunt het subjectieve belang ervan inzien. ☐ Je kan denkbeelden of gebruiken relateren aan afkomst, ervaringen, cultuur, en andere oorzakelijke factoren. ☐ Je kunt over controversiële diversiteitskwesties betekenisvolle vragen stellen, een beargumenteerd standpunt innemen en verdedigen. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Je kan oplossingen bedenken om mensen met verschillende achtergronden met elkaar in contact te brengen. ☐ Je kan over een controversiële internationale conflicten betekenisvolle vragen stellen, een beargumenteerd standpunt innemen en verdedigen.

BIJLAGE III: PASSAGE UIT STATUUT VAN DE LEERLINGENRAAD

Leerlingenraad

- 18.1 Leerlingen hebben het recht, op het zelfstandig samenstellen, van een leerlingenraad
- 18.2 De leerlingen hebben het recht te vergaderen over zaken aangaande het schoolgebeuren en daarbij gebruik te maken van de faciliteiten van de school.
- 18.3 Anderen dan leerlingen worden alleen toegelaten op een bijeenkomst van leerlingen, als de leerlingen dat toestaan.
- 18.4 Activiteiten van de leerlingenraad kunnen tijdens de uren plaatsvinden. Leden van de leerlingenraad kunnen voor hun werkzaamheden uren vrij nemen na toestemming van de betreffende afdelingsleider.
- 18.5 De schoolleiding is verplicht voor een bijeenkomst van leerlingen een ruimte ter beschikking te stellen, een en ander binnen de feitelijke mogelijkheden van de school.
- 18.6 De leerlingen zijn verplicht een ter beschikking gestelde ruimte op een behoorlijke wijze achter te laten.
- 18.7 De gebruikers van een ruimte zijn verantwoordelijk en aansprakelijk voor eventuele schade.
- 18.8 De schoolleiding kan een van tevoren vastgesteld budget toekennen aan de leerlingenraad, ter dekking van de door de leerlingenraad noodzakelijk geachte kosten (cursussen, reiskosten e.d.).
- 18.9 De leerlingenraad heeft het recht voorstellen en suggesties te doen aangaande alle zaken op school. De afdelingsleiding en/of schoolleiding dient hier zorgvuldig mee om te gaan.

BIJLAGE IV: TALENTKLASSEN OP HET OVC

Iedere leerling heeft zijn of haar eigen interesse. Het is de kunst om binnen die interesse een manier te vinden om burgerschap en internationalisering een plaats te geven. Het OVC biedt in de volledige onderbouw daarom vier 'talentklassen' aan, te weten 'sport', 'science', 'kunst', 'Cambridge' en 'IAM' (Informatie, Actualiteit en Maatschappij). Stuk voor stuk bieden deze talentklassen ruimte voor persoonlijke ontwikkeling van leerlingen op het gebied van bewustzijn van de wereld om hen heen.

- Bij de talentklas 'sport' krijgen leerlingen een breed aanbod van sportieve activiteiten, die ze in de reguliere gymlessen niet zouden krijgen. Het leren over en het beoefenen van niet-alledaagse sporten is van belang om bewustzijn te creëren van de verschillen in de samenleving van vandaag, ook buiten Nederland.
- Bij de talentklas 'science' gaan leerlingen op onderzoek uit naar de oorsprong en oorzaken van dagelijkse zaken. Denk aan natuurkundige begrippen als 'licht' en 'weerstand', maar ook aan het onderzoeken van de techniek van 3D-films.
- Bij de talentklas 'kunst' worden leerlingen breed georiënteerd op de kunstzinnige verschillen in de wereld. Men kijkt immers op een andere manier naar kunst en muziek dan in andere landen. Er bestaan meer instrumenten dan alleen een piano en een gitaar. Culturele bewustwording staat hier centraal. Ook bezoeken aan theaters en schouwburgen zijn belangrijk om daaraan bij te dragen.
- Bij de talentklas 'Cambridge' worden leerlingen voorbereid op de steeds internationaler georiënteerde samenleving, waarin het Engels de voertaal is. Op een vervolgstudie, maar ook om contact te leggen met mensen uit andere landen, is het van belang dat leerlingen de Engelse taal voldoende beheersen. Bij 'Cambridge' gaat men nog een stapje verder, waardoor leerlingen in staat worden gesteld om bepaalde ERK-certificaten te behalen.
- Bij de talentklas 'IAM' gaan leerlingen aan de slag met de maatschappelijke wereld om hen heen. Hoe zit het met de machtsverhoudingen in de wereld? Wat doet de Europese Unie nu eigenlijk? En hoe leven mensen met allerlei culturele (en religieuze) achtergronden samen in een pluriforme stad als Almere? Dit wordt ingevuld aan de hand van discussievormen, workshops en gastcolleges (bijvoorbeeld van EU-parlementariërs).

BIJLAGE V: PROCESAGENDA ONTWIKKELING BURGERSCHAP 2023-2024

Naar aanleiding van de herstelopdracht van de onderwijsinspectie, is dit beleidsplan herschreven. Hierin staan de visie, uitgangspunten en doelen beschreven ten aanzien van burgerschapsonderwijs op het OVC. Om dit te verwezenlijken, te verbeteren en te evalueren, is onderstaande procesagenda opgesteld.

Gedurende schooljaar 2022-2023:

- Inventarisatie bij secties over activiteiten rondom burgerschap (GAJA)
- Ontwikkeling versie 1 beleidsplan + naar MR/SL

Eind schooljaar 2022-2023:

- Evaluatie beleidsplan uit 2022-2023 met SL

September/oktober 2023:

- Overleg met rector/MT over invulling doorlopende leerlijn burgerschap
- Bestudering herstelopdracht onderwijsinspectie

November 2023:

- Ontwikkeling versie 2 beleidsplan + naar SL

December 2023:

- Breed overleg beleidsplan met SL en betrokkenen bij burgerschapsonderwijs
- Overleg over kwaliteitszorg burgerschap (NIJN/BERN/GAJA/SCHJ)
- Terugkoppeling bestuur herstelopdracht burgerschap.
- Start voorbereidingen kwaliteitsinspectie UNESCO-netwerk

Januari 2024:

- Informeren docenten over doorlopende leerlijn, ophalen informatie vakken
- Onderzoeken mogelijkheden accreditatie en studie(mid)dag burgerschap
- Instelling werkgroep t.b.v. maken kant-en-klare lessen mentoraat

Februari 2024:

- Overleg MT over koppelingen vakken aan doelen in doorlopende leerlijn
- Gesprekken tussen sectie-AL/GAJA/secties over uitvoering
- Overleg borging extracurriculaire activiteiten binnen de school

Maart 2024:

- Overleg over kwaliteitszorg burgerschap (NIJN/BERN/GAJA/SCHJ)
- Kwaliteitsinspectie UNESCO-netwerk

April 2024 – juli 2024:

- Evaluatie en herziening burgerschapsbeleid t.b.v. 2024-2025

Naar aanleiding van personeelwijzing in de coördinator I.C.A. is besloten dat er een nieuwe procesagenda opgesteld zou worden voor schooljaar 2024-2025. Om de visie van dit beleidsplan te verwezenlijken, verder te ontwikkelen en te evalueren, is onderstaande procesagenda opgesteld.

September/oktober 2024:

- De inventarisatie van de vakken Maatschappijleer, Nederlands en Geschiedenis wordt geïntegreerd in de doorlopende leerlijn burgerschap.
- Vaststellen welke punten in de leerlijn nog niet zijn toegewezen aan een specifieke vaksectie.
- Initiëren van samenwerkingen en het versterken van internationale relaties ter bevordering van het burgerschapsonderwijs.
- Bespreken met betrokkenen hoe de talentklas IAM voor het schooljaar 2024-2025 geoptimaliseerd kan worden.

November 2024:

- De nog niet verantwoorde onderdelen uit de doorlopende leerlijn worden voorgelegd aan de overige vaksecties om te onderzoeken of deze binnen hun curriculum passen.
- Inventariseren van de leerlijnonderdelen die door geen enkele vaksectie worden behandeld en deze bevindingen delen met de schoolleiding van het Oostvaarders College.

December 2024:

- Organiseren van een breed overleg om het beleidsplan te bespreken en af te stemmen met alle stakeholders in het burgerschapsonderwijs.
- Beginnen met het schrijven van het beleidsplan voor de vernieuwing van de Erasmus+ accreditatie.
- Overleggen met de schoolleiding over de ontwikkeling en implementatie van burgerschapslessen binnen het mentoraatprogramma voor 2024-2025.
- Starten van gesprekken met de schoolleiding over mogelijkheden voor professionalisering van (vak)docenten op het gebied van burgerschapsonderwijs.

Januari 2025:

- Vertalen van de doorlopende leerlijndoelen naar specifieke en meetbare leerdoelen per leerjaar en niveau.
- Vervolg van de dialogen met de schoolleiding omtrent de professionalisering van (vak)docenten.

Februari 2025:

- Nog nader in te vullen

Maart 2025:

- Nog nader in te vullen

April 2025 – juli 2025:

- Evaluatie en herziening burgerschapsbeleid t.b.v. 2025-2026